

Maria Loyola OPIELA, (red.), *Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego*, Lublin: Wydawnictwo „Episteme” 2016, ss. 495.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2018.10.1-10>

Książka *Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego* pod redakcją s. dr hab. Marii Loyoli Opieli stanowi oryginalne dzieło zawierające rękopiśmienną spuściznę myśli pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego. Na niniejsze opracowanie składają się materiały archiwalne, umożliwiające dokonanie rekonstrukcji jego koncepcji pedagogicznej, oraz zgłębienie podstaw teoretycznych, praktycznych i organizacyjnych ochron. Publikacja zawiera krytyczną edycję pozostających w rękopisie notatek, dziennika, korespondencji oraz *Reguły Zgromadzenia Służebniczek Boga-Rodzicy-Dziewicy Niepokalanie Poczętej*. Publikacja jest owocem i wynikiem współpracy interdyscyplinarnego zespołu badawczego pod kierownictwem s. dr hab. M. L. Opieli.

Istotnym źródłem informacji związanych z myślą pedagogiczną Bojanowskiego jest stworzona przez niego *Reguła Zgromadzenia Sióstr Służebniczek BDNP*. Określił w niej poszczególne elementy systemu wychowania, a także wskazał sposób ich realizowania. Założenia jego autorskiego systemu wychowania dotyczą integralnego rozwoju dziecka i nie tracą na swej aktualności w czasach współczesnych. Bojanowski w swojej koncepcji pedagogicznej zwracał szczególną uwagę na harmonijne wychowanie dziecka w kontekście zaznajamiania go z religijnymi wartościami. Wyrażał ogromną troskę o wczesne wychowanie człowieka, które warunkuje fundament wszechstronnego rozwoju jego osobowości. Pozostawił w sporządzonych przez siebie licznych rękopiśmiennych notatkach różnorodne bogactwo treści, w których zawarł swą wizję edukacji. *Kompendium edukacyjne...* zawiera przemyślane uporządkowanie notatek z uwzględnieniem ich pełnego kontekstu, co przyczynia się do lepszego zrozumienia zapisów Bojanowskiego i określenia na nowo teoretycznych podstaw wychowania.

Książka propaguje myśl pedagogiczną bł. Edmunda i umożliwia zainteresowanym osobom łatwiejszy dostęp do treści zachowanych wcześniej tylko w archiwalnych rękopisach. Niniejsza pozycja stanowi cenny zbiór informacji na temat koncepcji pedagogicznej Bojanowskiego dla współczesnych badaczy zajmujących się tą problematyką. Opracowanie ma wymiar praktyczny i teoretyczny. Szczegółowo zostały w nim przedstawione podstawy wychowania dziecka i funkcjonowania ochron według koncepcji bł. E. Bojanowskiego.

Recenzowana publikacja składa się z dwóch części (A i B), indeksu osób oraz obszernej bibliografii pozwalającej czytelnikowi poszerzyć wiedzę z zakresu poruszanego tematu. Ponadto książka opatrzona jest Przedmową autorstwa kard. Zenona Grocholewskiego oraz Wprowadzeniem napisanym przez s. dr hab. Marię Loyolę Opielę. Uwieńczeniem książki

jest Posłowie. Pierwsza część publikacji zatytułowana „Ogólne podstawy wychowania dziecka i funkcjonowania ochron sformułowane przez Edmunda Bojanowskiego” charakteryzuje integralne wychowanie i nauczanie dziecka w ochronach. Zawiera ona trzy rozdziały powiązane ze sobą tematycznie. Rozdział pierwszy prezentuje genezę i istotę ochron jako instytucji wychowawczych, przeznaczonych dla małych dzieci. Określa wstępne założenia pierwszych instytucji opieki i wychowania przedszkolnego, jakimi były ochronki oraz w sposób wyczerpujący podkreśla ich rolę w kontekście głównych kierunków rozwoju ludzkości. W książce przedstawiono ochronki w kontekście starożytności, życia ludności i roli wychowawczej kobiet. Rozdział drugi w sposób interesujący przedstawia specyfikę wychowania dzieci na tle różnych epok historycznych. Ukazano także rolę natury, religii i historii jako powszechnych żywiołów wychowania. W rozdziale tym przedstawiono również źródła rodzimych środków wychowania, począwszy od historii naturalnej, poprzez dzieje bajeczne, a skończywszy na dziejach epokowych.

Część druga publikacji, zatytułowana „Proces integralnego rozwoju i edukacji dziecka w systemie wychowania Edmunda Bojanowskiego oraz organizacja ochron”, została również podzielona na trzy spójne rozdziały. Treść rozdziału pierwszego koncentruje się wokół harmonijnego rozwoju i wychowania dziecka, podkreśla trójwymiarowość tych procesów oraz znaczenie pierwotnego wychowania. W rozdziale drugim „Wychowanie i nauka w ochronach” określone zostały cechy i umiejętności ochmistrzyni według wyobrażeń ludności, a także scharakteryzowana rola ochroniarki w systemie ochron wiejskich. Dla praktyków edukacji szczególnie istotne są zamieszczone w rozdziale drugim podrozdziały: „Środki wychowania i ich zastosowanie w ochronach” oraz „Metody prowadzenia dzieci w ochronach”. Podają one liczne wskazówki dla praktyki wychowawczo-dydaktycznej i mogą stanowić podwalinę do tworzenia własnych konspektów zajęć. Zawarte w *Kompendium edukacyjnym...* propozycje dokładnie opisanych zabaw, powiastek, bajek mogą być wykorzystywane w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym. Z kolei treści umieszczone w rozdziale trzecim oscylują wokół struktury organizacyjnej ochron i prezentują ich szeroką działalność. Drugi podrozdział ukazuje funkcje i zadania wychowawczyń, które Bojanowski nazywał ochroniarkami.

Wszystkie rozdziały tworzą spójną całość i są dokładnie przemyślane. Niniejsze opracowanie książkowe zawiera wiele tabel, które w znaczący sposób ułatwiają odbiór informacji i umożliwiają ich szybsze odnalezienie i zapamiętanie. Wydanie materiałów rękopiśmiennych Bojanowskiego stanowi cenne źródło wiedzy na temat jego koncepcji pedagogicznej zarówno dla naukowców, jak i dla nauczycieli, praktyków, wychowawców, rodziców oraz innego grona osób zainteresowanych tematem. Wnioski wysunięte z lektury niniejszej książki mogą stanowić uzupełnienie wiedzy oraz bazę do dalszych rozważań myśli edukacyjnej Błogosławionego. Wynikające z życia, religii, natury i historii prawa, będące podstawą dzieła, stanowią o aktualności, ponadczasowości dzieła, a także ukazują drogę integralnego rozwoju człowieka. Prezentowana pozycja książkowa może stać się inspiracją do dalszych badań z tego zakresu.

Ewelina Kurowicka
Katedra Pedagogiki Chrześcijańskiej KUL
ewelinakurowicka11@gmail.com